

**PREZES
URZĘDU OCHRONY
DANYCH OSOBOWYCH**
Jan Nowak

Warszawa, 15 grudnia 2022 r.

Do druku nr 2845

DOL.401.606.2022.WL.DP

SEKRETARIATZ-CY SZEFKA 43

L.dz. *DS. M20.550.2022*

Data wpływu *16.12.2022*

Pan

Dariusz Salamończyk

Zastępca Szefa Kancelarii Sejmu

Rzeczypospolitej Polskiej

ul. Wiejska 4/6/8

00-902 Warszawa

Szanowny Panie Ministrze,

w odpowiedzi na pismo z dnia 7 grudnia 2022 r. (znak: SPS-WP.020.333.4.2022), przekazujące do zaopiniowania projekt ustawy o zmianie ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa oraz niektórych innych ustaw, dalej jako: projekt, organ nadzorczy dziękuje za przesłanie ww. projektu, gdyż nie był on dotąd przedstawiany organowi na wcześniejszych etapach procesu legislacyjnego. Uprzejmie informuję, że - z punktu widzenia przepisów *rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z 27.04.2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych)* (Dz. Urz. UE L 119 z 04.05.2016, str. 1, z późn. zm.)¹, dalej jako: rozporządzenie 2016/679 - ze względu na zaawansowany etap prac legislacyjnych oraz krótki czas możliwej analizy, do rozważenia przez ustawodawcę pozostaje przeanalizowanie następujących uwag.

Art. 1 pkt 8 lit. b projektu przewiduje dodanie do art. 12 ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (Dz. U. poz. 583), dalej jako: ustawa o pomocy obywatelom Ukrainy, ustępów 17a-17g

¹ Zmiany wymienionego rozporządzenia zostały ogłoszone w Dz. Urz. UE L 127 z 23.05.2018, str. 2 oraz Dz. Urz. UE L 74 z 04.03.2021, str. 35.

regulujących partycypację obywateli Ukrainy w kosztach pomocy. Ust. 17c przewiduje wyłączenie spod zasad uregulowanych w przepisach ust. 17, 17a oraz 17b osób, które spełnią jedną z przesłanek przewidzianych w pkt 1-6. Proponowany przepis ma jednak charakter blankietowy – powinien być poddany analizie pod kątem spełnienia konstytucyjnej zasady praworządności oraz zasad dotyczących przetwarzania danych osobowych². Nie określa bowiem, w jaki sposób, w jakim trybie oraz przez jakie podmioty weryfikowane będą okoliczności, w których obywatele Ukrainy podlegają przedmiotowemu wyłączeniu, a tym samym generuje ryzyko przetwarzania danych w sposób nieodpowiadający przepisom rozporządzenia 2016/679, w szczególności że przetwarzane będą dane szczególnych kategorii (m. in. informacje o niepełnosprawności czy ciąży) podlegające reżimowi art. 9 rozporządzenia 2016/679. Rozwiązanie to prowadzić może do pozyskiwania danych nadmiarowych i prawnie nieuzasadnionych, tym samym – naruszać zasady przetwarzania danych z art. 5 ust. 1 rozporządzenia 2016/679, w tym legalizmu, ograniczenia celu, minimalizacji danych, zasadę integralności i poufności, jak również rozliczalności oraz przyczyniać się będzie do utraty kontroli administratora nad procesem przetwarzania danych, za co jest odpowiedzialny. Takie rozwiązanie pozbawione jest przejrzystości, w szczególności dla podmiotów zobowiązanych do wykonywania tych norm, jak również dla podmiotów danych, którym prawa przewidziane projektowanymi przepisami mają (lub nie) przysługiwać.

Tożsama uwaga dotyczy **art. 1 pkt 21 lit. b projektu** w odniesieniu do dodawanego **art. 50 ust. 8** ustawy o obywatelach Ukrainy regulującego kwestię *niewuwzględniania obywateli Ukrainy kształcących się w niepublicznych szkołach podstawowych dla dorosłych, niepublicznych liceach ogólnokształcących dla dorosłych, niepublicznych branżowych szkołach II stopnia lub niepublicznych szkołach policealnych w podziale środków przeznaczonych na*

² Zgodnie z art. 5 rozporządzenia 2016/679: 1. Dane osobowe muszą być: a) przetwarzane zgodnie z prawem, rzetelnie i w sposób przejrzysty dla osoby, której dane dotyczą („zgodność z prawem, rzetelność i przejrzystość”); b) zbierane w konkretnych, wyraźnych i prawnie uzasadnionych celach i nieprzetwarzane dalej w sposób niezgodny z tymi celami; dalsze przetwarzanie do celów archiwalnych w interesie publicznym, do celów badań naukowych lub historycznych lub do celów statystycznych nie jest uznawane w myśl art. 89 ust. 1 za niezgodne z pierwotnymi celami („ograniczenie celu”); c) adekwatne, stosowne oraz ograniczone do tego, co niezbędne do celów, w których są przetwarzane („minimalizacja danych”); d) prawidłowe i w razie potrzeby uaktualniane; należy podjąć wszelkie rozsądne działania, aby dane osobowe, które są nieprawidłowe w świetle celów ich przetwarzania, zostały niezwłocznie usunięte lub sprostowane („prawidłowość”); e) przechowywane w formie umożliwiającej identyfikację osoby, której dane dotyczą, przez okres nie dłuższy, niż jest to niezbędne do celów, w których dane te są przetwarzane; dane osobowe można przechowywać przez okres dłuższy, o ile będą one przetwarzane wyłącznie do celów archiwalnych w interesie publicznym, do celów badań naukowych lub historycznych lub do celów statystycznych na mocy art. 89 ust. 1, z zastrzeżeniem że wdrożone zostaną odpowiednie środki techniczne i organizacyjne wymagane na mocy niniejszego rozporządzenia w celu ochrony praw i wolności osób, których dane dotyczą („ograniczenie przechowywania”); f) przetwarzane w sposób zapewniający odpowiednie bezpieczeństwo danych osobowych, w tym ochronę przed niedozwoloną lub niezgodną z prawem przetwarzaniem oraz przypadkową utratą, zniszczeniem lub uszkodzeniem, za pomocą odpowiednich środków technicznych lub organizacyjnych („integralność i poufność”). 2. Administrator jest odpowiedzialny za przestrzeganie przepisów ust. 1 i musi być w stanie wykazać ich przestrzeganie („rozliczalność”).

wsparcie jednostek samorządu terytorialnego w realizacji dodatkowych zadań oświatowych związanych z kształceniem, wychowaniem i opieką nad dziećmi i uczniami będącymi obywatelami Ukrainy.

Projektowany **art. 12 ust. 17g** ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy przewiduje, że *podmioty realizujące na rzecz wojewody oraz podmiotów określonych w ust. 3 i 4 usługi w zakresie zakwaterowania i całodziennego wyżywienia zbiorowego dla obywateli Ukrainy są obowiązane (...) przekazywać w formie pisemnej wojewodzie lub jednostce samorządu terytorialnego realizującej zadania z zakresu administracji rządowej na podstawie poleceń wydanych przez wojewodę w zakresie ust. 1 pkt 1 i 2 oraz podmiotom określonym w ust. 3 i 4 informacje obejmujące: 1) imię (imiona) i nazwisko (nazwiska); 2) numer PESEL – jeśli został nadany; 3) serię i numer dokumentu stanowiącego podstawę przekroczenia granicy, jeżeli występuje; 4) informację o dacie zakwaterowania i wykwaterowania z obiektu, w którym świadczona jest usługa; 5) informacje o korzystaniu z uprawnień określonych w ust. 17c lub 17d; 6) informację o kwocie kosztów pokrytych (dokonanych wpłatach) przez obywateli Ukrainy za dany miesiąc. Z przepisu ani uzasadnienia do projektu nie wynika jednak, jaki jest cel przedmiotowego przekazywania informacji oraz czym są i na czym miałyby polegać polecenia wydane przez wojewodę. Jako że regulacja ta dotyczyć ma przetwarzania danych osobowych, aktualność zachowują uwagi dotyczące zapewnienia stosowania w tych przepisach zasad dotyczących przetwarzania danych osobowych, jak również wymogu określenia celu przetwarzania w sposób odpowiadający art. 6 ust. 3 rozporządzenia 2016/679³. Określenie powyższego pozwoli administratorom zobowiązanych do udostępnienia zachować zasadę przejrzystości oraz rozliczalności. Podmioty obowiązane do udostępnienia informacji muszą bowiem zachować kontrolę komu, na jakiej podstawie i w jakim faktycznie celu i zakresie udostępniają dane osobowe. Administratorzy pozyskujący dane osobowe także powinni zostać wyposażeni w przejrzyste i kompleksowo sformułowane normy, które pozwolą im na zgodne z zasadą legalizmu pozyskiwanie i dalsze przetwarzanie danych osobowych.*

³ Zgodnie z art. 6 ust. 3 rozporządzenia 2016/679: Podstawa przetwarzania, o którym mowa w ust. 1 lit. c) i e), musi być określona: a) w prawie Unii; lub b) w prawie państwa członkowskiego, któremu podlega administrator. Cel przetwarzania musi być określony w tej podstawie prawnej lub, w przypadku przetwarzania, o którym mowa w ust. 1 lit. e) – musi być ono niezbędne do wykonania zadania realizowanego w interesie publicznym lub w ramach sprawowania władzy publicznej powierzonej administratorowi. Podstawa prawna może zawierać przepisy szczegółowe dostosowujące stosowanie przepisów niniejszego rozporządzenia, w tym: ogólne warunki zgodności z prawem przetwarzania przez administratora; rodzaj danych podlegających przetwarzaniu; osoby, których dane dotyczą; podmioty, którym można ujawnić dane osobowe; cele, w których można je ujawnić; ograniczenia celu; okresy przechowywania; oraz operacje i procedury przetwarzania, w tym środki zapewniające zgodność z prawem i rzetelność przetwarzania, w tym w innych szczególnych sytuacjach związanych z przetwarzaniem, o których mowa w rozdziale IX. Prawo Unii lub prawo państwa członkowskiego muszą służyć realizacji celu leżącego w interesie publicznym, oraz być proporcjonalne do wyznaczonego, prawnie uzasadnionego celu.

Art. 1 pkt 15 lit. c projektu przewiduje dodanie do **art. 26** ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy **ustępu 3i** o treści: *Zakład Ubezpieczeń Społecznych oraz organ właściwy w rozumieniu ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych są obowiązani do weryfikacji dalszego prawa do świadczenia, o którym mowa w ust. 1 pkt 1–4, oraz dofinansowania, o którym mowa w ust. 1 pkt 5, w szczególności na podstawie danych dostępnych z rejestrów publicznych, w tym z rejestru, o którym mowa w art. 3 ust. 3, i z rejestru PESEL.* Użycie sformułowania *w szczególności* jest nieprecyzyjne i tworzy otwarty katalog możliwości weryfikacji dalszego prawa do świadczenia, do której są zobowiązane powyższe organy, wprowadzając niepewność co do zakresu kompetencji (konstytucyjna zasada praworządności) oraz możliwość szerokiej interpretacji tego przepisu. Zasady korzystania z rejestrów publicznych, a w szczególności pozyskiwania i udostępniania z nich danych osobowych powinny wynikać z precyzyjnie określonych przepisów prawa w tej materii. Takie blankietowe odesłanie generuje także ryzyko łączenia baz danych i rejestrów publicznych, co do którego niedopuszczalności wielokrotnie wypowiadał się Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej⁴. Tym samym projektowany przepis nie odpowiada zasadom zgodności z prawem, rzetelności i przejrzystości oraz minimalizacji danych.

Art. 1 pkt 27 lit. b projektu wskazuje, że **art. 97 ust. 2** ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy otrzyma brzmienie: *Do czasu włączenia danych, przetwarzanych w rejestrze, o którym mowa w art. 3 ust. 3, do krajowego zbioru rejestrów, ewidencji i wykazu w sprawach cudzoziemców Komendant Główny Straży Granicznej zapewnia udostępnienie w drodze teletransmisji danych (...) Samo sformułowanie w drodze teletransmisji bez formułowania warunków oraz zasad⁵, w oparciu o jakie miałyby ona przebiegać, narusza przepisy rozporządzenie 2016/679. Taka forma udostępniania danych generuje bowiem wiele ryzyk, związanych z koniecznością zachowania poufności i integralności tych danych, a także w kontekście i zakresie cyberbezpieczeństwa. Ponadto, powyższy sposób udostępniania dopuszcza możliwość udostępniania danych w sposób generujący ryzyka z zakresu kontroli nad przetwarzanymi danymi i związane z niedookreślonymi warunkami przetwarzania przez podmioty pozyskujące dane. Organ nadzorczy wielokrotnie przestrzegał przed przyjmowaniem rozwiązań tego rodzaju, które zagrażają podstawowym zasadom bezpiecznego przetwarzania danych osobowych i rozliczalności procesów przetwarzania danych, utratą kontroli nad danymi oraz tworzą ryzyka odpowiedzialności za niezgodne z prawem przetwarzanie danych, w tym*

⁴ Por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 1 października 2014 r. w sprawie C-201/14 Smaranda Bara i in. przeciwko Președintele Casei Naționale de Asigurări de Sănătate i in.

⁵ W ustawodawstwie krajowym znane są dobre przykłady w tym zakresie, m.in. w art. 47-52 ustawy z dnia 24 września 2010 r. o ewidencji ludności (Dz. U. poz. 1191).

w postaci kar finansowych nakładanych mocą art. 83 ust. 1 rozporządzenia 2016/679. Projektowane rozwiązanie wyklucza możliwość sprawowania kontroli przez administratora w procesie przetwarzania danych osobowych, a w konsekwencji narusza ww. zasadę rozliczalności. Udostępnianie danych powinno każdorazowo być uzasadnione i skonkretyzowane, jak również ograniczone do niezbędnych danych – następować np. w trybie wnioskowym.

Art. 7 pkt 1 lit. c projektu przewiduje dodanie do **art. 45** ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. poz. 1264) **ustępu 2a** o treści: *Wymiana informacji między organem prowadzącym postępowanie w sprawie udzielenia ochrony międzynarodowej a organami, o których mowa w ust. 1, może odbywać się za pomocą środków komunikacji elektronicznej*. Choć uregulowany przepisami poprzedzającymi i już obowiązującymi tryb wnioskowy dla pozyskiwania i udostępniania danych w opisanym przypadku należy uznać za sprzyjający realizacji wymogów z motywu 31 rozporządzenia 2016/679, to jednak pojawia się wątpliwość, czy takie brzmienie przepisu gwarantuje właściwą realizację zasady poufności i integralności danych. Samo użycie sformułowania *za pomocą środków komunikacji elektronicznej* nie wyraża bowiem odpowiadających celom regulacji gwarancji dla ochrony praw i wolności osób, których dane dotyczą, co jest konieczne w przypadku przekazywania pomiędzy podmiotami danych różnych kategorii (nie tylko danych zwykłych, ale i szczególnych kategorii danych z art. 9 ust. 1 rozporządzenia 2016/679 czy też danych z art. 10 rozporządzenia 2016/679). Uzupełnienie powyższej regulacji o rozwiązania uszczegóławiające warunki przekazywania danych osobowych za pomocą środków komunikacji elektronicznej, w tym określające sposób ich ochrony przed naruszeniami ochrony danych osobowych⁶, tj. niedozwolonym lub niezgodnym z prawem przetwarzaniem oraz przypadkową utratą, zniszczeniem lub uszkodzeniem zgodnie z zasadami dotyczącymi przetwarzania danych osobowych niewątpliwie sprzyjać będzie poszanowaniu zasad ochrony danych osobowych z art. 5 rozporządzenia 2016/679, w tym zapewniać gwarancje dla zachowania zasady celowości, zgodnie z którą dane osobowe muszą być zbierane w konkretnych, wyraźnych i prawnie uzasadnionych celach i nieprzetwarzane dalej w sposób niezgodny z tymi celami.

Należy również poczynić ogólną uwagę, iż przyjmowane rozwiązania co do automatycznego przetwarzania danych przewidywane już obowiązującymi przepisami ustawy

⁶ Zgodnie z art. 4 pkt 12 rozporządzenia 2016/679: „naruszenie ochrony danych osobowych” oznacza naruszenie bezpieczeństwa prowadzące do przypadkowego lub niezgodnego z prawem zniszczenia, utracenia, zmodyfikowania, nieuprawnionego ujawnienia lub nieuprawnionego dostępu do danych osobowych przesyłanych, przechowywanych lub w inny sposób przetwarzanych.

o pomocy obywatelom Ukrainy oraz w związku z nowelizowaniem części rozwiązań w tym zakresie nie mogą polegać jedynie na stwierdzeniu, że dane są przetwarzane automatycznie. Jeśli bowiem dane są przetwarzane w ten sposób, to powyższe rozwiązania powinny być wprowadzane zgodnie z art. 22 rozporządzenia 2016/679⁷. Jeśli podstawa prawna do automatycznego przetwarzania wynika z przepisów prawa, to istnieje konieczność spełnienia warunków przewidzianych w art. 22 ust. 2 rozporządzenia 2016/679. Taka podstawa prawna powinna zapewniać odpowiednie gwarancje dla praw i wolności osób, których dane dotyczą, celem poszanowania praw tych osób do niepodlegania decyzji opartej wyłącznie na zautomatyzowanym przetwarzaniu, w tym profilowaniu, i wywołującej wobec tej osoby skutki prawne lub w podobny sposób na nią wpływającej.

Uwagi Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych, przedstawiane w toku prac legislacyjnych, mają charakter eksperckich wskazówek dla Projektodawcy, który podczas formułowania przepisów prawa powinien zadbać o stosowanie przepisów rozporządzeniem 2016/679. To Projektodawca ponosi odpowiedzialność za konstrukcję przepisów, które powinny być proporcjonalne do zakładanych celów regulacji i zgodne z zasadami wynikającymi z art. 5 ogólnego rozporządzenia o ochronie danych.

Z wyrazami szacunku,

Prezes Urzędu
Ochrony Danych Osobowych
Jan Nowak

/-dokument w postaci elektronicznej
podpisany kwalifikowanym podpisem
elektronicznym/

⁷ Zgodnie z art. 22 rozporządzenia 2016/679: 1. Osoba, której dane dotyczą, ma prawo do tego, by nie podlegać decyzji, która opiera się wyłącznie na zautomatyzowanym przetwarzaniu, w tym profilowaniu, i wywołuje wobec tej osoby skutki prawne lub w podobny sposób istotnie na nią wpływa. 2. Ust. 1 nie ma zastosowania, jeżeli ta decyzja: a) jest niezbędna do zawarcia lub wykonania umowy między osobą, której dane dotyczą, a administratorem; b) jest dozwolona prawem Unii lub prawem państwa członkowskiego, któremu podlega administrator i które przewiduje właściwe środki ochrony praw, wolności i prawnie uzasadnionych interesów osoby, której dane dotyczą; lub c) opiera się na wyraźnej zgodzie osoby, której dane dotyczą. 3. W przypadkach, o których mowa w ust. 2 lit. a) i c), administrator wdraża właściwe środki ochrony praw, wolności i prawnie uzasadnionych interesów osoby, której dane dotyczą, a co najmniej prawa do uzyskania interwencji ludzkiej ze strony administratora, do wyrażenia własnego stanowiska i do zakwestionowania tej decyzji. 4. Decyzje, o których mowa w ust. 2, nie mogą opierać się na szczególnych kategoriach danych osobowych, o których mowa w art. 9 ust. 1, chyba że zastosowanie ma art. 9 ust. 2 lit. a) lub g) i istnieją właściwe środki ochrony praw, wolności i prawnie uzasadnionych interesów osoby, której dane dotyczą.